

STANDPUNT KINDERRECHTENCOALITIE OVER GEMEENTELIJKE ADMINISTRATIEVE SANCTIES (GAS) (UPDATE DECEMBER 2015)

Op 1 januari 2014 trad de Wet van 24 juni 2013 betreffende de gemeentelijke administratieve sancties in werking. De wet voorziet onder meer een uitbreiding van de leeftijd waarop minderjarigen een GAS-boete kunnen ontvangen naar 14 jaar. Verder worden de geldboetes voor minderjarigen verhoogd naar 175 euro.

Wat is er volgens ons mis met toepassing van de GAS-wet op minderjarigen?

Wanneer de ngo's kijken naar de concrete toepassing van de gemeentelijke administratieve sancties voor minderjarigen, zijn zij verontrust over verschillende zaken:

- Ten eerste stelt het gebrek aan rechtsgelijkheid en rechtszekerheid een groot probleem. Dit is deels te wijten aan het onduidelijke kader van de GAS: de term overlast wordt niet goed omschreven en wordt bijgevolg 'creatief' ingevuld. Er is echter ook geen duidelijke procedure voor de voor minderjarige verplichte bemiddeling binnen de GAS, noch voor het verhoor van minderjarigen. Het is bovendien zo dat na een 'geslaagde' bemiddeling en bij uitvoering van de alternatieve straf, de ambtenaar verantwoordelijk voor de administratieve sancties (die zelf niet aanwezig is bij de bemiddeling) toch nog een geldboete kan opleggen. Ook problematisch is volgens de ngo's de ongelijke behandeling afhankelijk van de gemeente waarin een overtreding wordt gepleegd. Tot slot willen de ngo's wijzen op de ongelijke behandeling van minderjarigen tegenover meerderjarigen, aangezien bij een overtreding bestraft met een GAS niet op het strafblad komt bij meerderjarigen, maar wel aan het parket wordt gemeld bij minderjarigen. Het is tot slot niet duidelijk wie de gemeentebesturen ter verantwoording kan roepen bij inbreuken tegen de Rechten van het Kind.
- Daarnaast roept ook de verplichte bemiddeling grote vragen op. Zoals al gesteld is er geen duidelijke procedure voor deze bemiddeling, die op die manier erg afhankelijk is van de persoon die als bemiddelaar optreedt. Officieel dient deze bemiddeling om het herstel van de berokkende schade mogelijk te maken, maar in de praktijk gaat het vaak om overtredingen (nachtlawaaï, spuwen op de openbare weg, etc.) waarbij geen schade aanwezig is. De ngo's betwijfelen in die gevallen sterk het nut van een bemiddelingsprocedure en van alternatieve straffen zoals een dag meegaan met de reinigingsdiensten van de gemeente of stad. Wanneer het systeem bovendien toelaat dat ook na een geslaagde bemiddeling nog een geldboete wordt opgelegd, lijkt de bemiddeling weinig zekerheid te bieden aan de partijen die rond de tafel zitten.
- Ten derde merken de ngo's op dat er op het niveau van de gemeente of stad gevaar voor belangenvermenging is: gemeenten beslissen namelijk eerst welke gedragingen ze strafbaar stellen en daarna welke sancties ze opleggen. De stad treedt zo op onder verschillende hoedanigheden: vaststeller, bemiddelaar, benadeelde, bepaler van de straf. De categorieën personen die overlast mogen vaststellen dijt ook uit, wat het voor burgers moeilijker maakt te onderscheiden wie als vaststeller kan optreden. Volgens de ngo's zijn deze zaken onaanvaardbaar in een rechtstaat. 2
- Wanneer een bemiddeling niet slaagt, of wanneer een de ambtenaar administratieve sanctie dit bovenop een alternatieve straf nodig acht, kunnen minderjarigen een geldboete van maximum 175 euro krijgen. De ngo's betwijfelen het nut van geldboetes voor minderjarigen, aangezien deze boetes vermoedelijk niet zelden door de ouders worden betaald.

- De ngo's zijn van mening dat de gemeentelijke administratieve sancties voor minderjarigen ook in het algemeen weinig nut bewijzen, aangezien de procedure een disproportionele administratieve inzet vraagt en bij ernstige feiten (met schade en dus met burgerlijke partij) sowieso via het parket en de jeugdrechtbank wordt gewerkt. Daar gebeurt de herstellbemiddeling door specifiek opgeleide mensen, wat bij een bemiddeling in het kader van de GAS niet gegarandeerd is.

Het beleid volhardt in de toepassing van GAS op minderjarigen. Om met deze realiteit te kunnen omgaan, identificeren de ngo's twee belangrijke noden. Enerzijds is er nood aan een duidelijk kader dat wordt nageleefd. Bij de ontwikkeling van zo'n kader moet voldoende aandacht besteed worden aan een eenduidige omschrijving van de term 'overlast' en is het absoluut noodzakelijk dat ook jongeren zelf betrokken worden. Anderzijds dient men op het niveau van de gemeenten de rechtsongelijkheid weg te werken, door bijvoorbeeld in het veiligheidsplan van de gemeente te expliciteren wat zal worden beboet en wat niet.

Deze dubbele aanpak wordt echter bemoeilijkt door een verdeeldheid in de bevoegdheden: de federale minister van Binnenlandse Zaken is bevoegd voor het wettelijk kader, maar kan de burgemeesters niet tot de orde roepen. De Vlaamse minister van binnenlandse aangelegenheden en de provinciegouverneurs kunnen dit laatste wel, maar kunnen dan weer niet aan het kader sleutelen.

[Procedure tot vernietiging van de wet voor het Grondwettelijk Hof¹](#)

De Kinderrechtencoalitie heeft op basis van bovenvermelde argumenten besloten een verzoekschrift tot vernietiging van de Wet van 24.06.2013 in bij het Grondwettelijk Hof in te dienen. Tot onze grote spijt verwierp het Grondwettelijk Hof op 23.04.2015 ons verzoek. De Kinderrechtencoalitie sprak haar diepe ontgoocheling hierover uit in een [persbericht](#).

De Kinderrechtencoalitie is verbaasd dat het Grondwettelijk Hof zijn eerdere uitspraken naast zich neerlegt.

- In 2002 stelde het Hof uitdrukkelijk dat aan minderjarigen geen geldboetes kunnen worden opgelegd. Maar de gecontesteerde wet verhoogt de geldboetes. Het is onbegrijpelijk dat het Grondwettelijk Hof dit gedooft.
- In een eerder arrest over de Gemeentelijke Administratieve Sancties (2006) sprak het toenmalige Arbitragehof zijn diepe verontrusting uit over de verlaging van de leeftijdsgrens tot 16 jaar. Het is verbijsterend dat het Grondwettelijk Hof vandaag stelt dat het niet aan haar is om de opportuniteit van de leeftijdsverlaging of de opvoedkundige waarde van deze sancties te beoordelen. Dat staat dus haaks op eerdere uitspraken.
- Het arrest van het Grondwettelijk Hof botst met de basisprincipes ons democratisch systeem. De scheiding der machten wordt gefnuikt: in de GAS-wetgeving verenigen de gemeenten nu de wetgevende, uitvoerende en rechterlijke macht in zich.

Het Grondwettelijk Hof oordeelt dat het begrip openbare overlast geen vage term is, ondanks het feit dat de Raad van State in het voorontwerp van de Gemeentelijke Administratieve Sancties van 1999 oordeelde dat dit begrip te vaag was en adviseerde om het niet te gebruiken.

¹ U kan hier [het pleidooi](#) van de Kinderrechtencoalitie raadplegen. Het [verzoekschrift](#) tot vernietiging kan u hier bekijken. Het [Memorie van wederantwoord van de Ministerraad](#) vindt u hier terug. Ons [Memorie van antwoord](#) kan u hier bekijken.

Het opleggen van gemeenschapsdienst aan minderjarigen valt onder de uitsluitende bevoegdheid van de jeugdrechter. Toch is het Grondwettelijk Hof van oordeel dat ook sanctionerende ambtenaren dit mogen. Hiermee laat het Hof de creatie toe van een systeem parallel aan het bestaande jeugdrecht. En dat is uitdrukkelijk verboden door het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind. Dat verdrag is ook door België geratificeerd, maar het is voor het Grondwettelijk Hof blijkbaar geen referentie.

Evaluatie van de GAS-wet: voor wanneer?

De nieuwe GAS-wet bepaalt dat de minister tweejaarlijks een verslag uitbrengt in het federale parlement over de toepassing van deze wet. De wet trad op 1 januari 2014 in werking. In het voorjaar van 2016 wil de minister een eerste maal verslag uitbrengen.

De VVSG heeft op vraag van de minister van Binnenlandse Zaken en Veiligheid een overzicht gemaakt van de ervaringen van de Vlaamse gemeenten met de toepassing van de nieuwe GAS-wet. De sanctionerende ambtenaren hebben geen grote problemen vastgesteld en stellen enkel technische verbeteringen voor. Dit hoeft niet te verbazen: de VVSG heeft actief meegewerkt aan het ontstaan van de nieuwe GAS-wet en de implementatie daarvan door de gemeenten. De VVSG was ook betrokken in de procedure voor het Grondwettelijk Hof en tevreden met de arresten. Een grondige evaluatie van de GAS-wet, waarbij de verenigbaarheid van administratieve sancties met het IVRK wordt geëvalueerd (zoals gevraagd door het Comité voor de Rechten van het Kind in haar Slotbeschouwingen van 2010) is nog steeds niet gebeurd.

De Kinderrechtencoalitie blijft ervan overtuigd dat het toepassen van de GAS-wetgeving op minderjarigen een slechte zaak is. De Kinderrechtencoalitie vreest voor een groeiende maatschappelijke intolerantie ten aanzien van kinderen en jongeren, het toenemend veiligheidsdenken en een focus op het bestrijden van overlast op korte termijn. De huidige praktijk lijkt een individuele aanpak van “veroorzakers” van “overlast” te verkiezen boven het onderzoeken en aanpakken van maatschappelijke oorzaken die aan de basis kunnen liggen van wangedrag, zoals maatschappelijke achterstand, gebrek aan vrijetijdsbesteding en openbare ruimte, etc. Ook van participatie is weinig sprake: jongeren worden zelden betrokken bij de definitie van het probleem, laat staan van de mogelijke oplossingen. Men vertrekt fundamenteel vanuit een visie dat iedere jongere een mogelijk probleem vormt.

We vragen meer creativiteit van onze overheden wat betreft het aanpakken van overlast. We roepen gemeentes en politici dan ook op tot een positievere houding t.a.v. kinderen en jongeren en het zoeken van constructievere maatregelen dan de GAS. Zo pleiten we voor het inschakelen van jongerencoaches die jongeren een stem geven en die tegelijk de overlast kunnen verminderen. Dit getuigt bovendien van een langetermijnaanpak.

De Kinderrechtencoalitie vraagt dat de overheid de Slotaanbevelingen van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind van 11 juni 2010 naleeft en de verenigbaarheid van administratieve sancties met het Kinderrechten verdrag evalueert. Daarom vragen wij op korte termijn:

- **Aan het parlement: een grondige evaluatie van de GAS-wetgeving.**
- **Aan de burgemeesters: om geen GAS-boetes uit te delen aan minderjarigen.**

De Kinderrechtencoalitie zal, samen met haar partners, verder zoeken welke stappen nog mogelijk zijn. We hebben deze zaak al aangekaart bij het Comité voor de Rechten van het Kind. We zetten onverdroten onze strijd tegen GAS voor minderjarigen verder.